

**ПРИРАЧНИК ЗА РАНО ОТКРИВАЊЕ НА СЛУЧАЕВИ
НА ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ И КРИУМЧАРЕЊЕ НА
МИГРАНТИ
за
ОСНОВНО НИВО НА ПОЛИЦИСКИ СЛУЖБЕНИЦИ**

Издавач: **Меѓународна Организација за Миграции (ИОМ)**
Мисија во Скопје

Подготвен од: **Меѓународна Организација за Миграции**

Karen Lucassen-Sijpkens
Angela Mackay
Ивона Закоска Тодоровска

и

Министерство за внатрешни работи

Санде Китанов
Санија Бурагева
Лидија Велковска
Благица Петковска
Зоран Јакимов
Златко Ѓурчевски
Александар Николовски
Здравко Анчевски

Оваа публикација е изготвена со помош на Европската Унија. Содржината на оваа публикацијата е одговорност на авторите и на никаков начин не ги рефлектира гледиштата на Европската Унија и Меѓународната организација за миграции – ИОМ.

Важни телефонски броеви

Единица за борба против трговија со луѓе и криумчарење на мигранти ('ЕБТЛКМ')

Главен Инспектор/Тим Лидер за борба против трговија со луѓе
070 332 341 (мобилен телефон достапен дење и ноќе)
02 314 21 48

Главен Инспектор/Тим Лидер за криумчарење на мигранти
070 342 862 (мобилен телефон достапен дење и ноќе)
02 314 21 34

Законодавство, стандарди и процедури

- Членови 191, 418-а, 418-б, 418-в и 418-г од Кривичниот закон (КЗ)
- Правилник за вршење на полициски работи (ПВПР)
- Стандардни оперативни процедури за постапување со жртви на трговија со луѓе
- Закон за полиција (ЗП)
- Закон за кривична постапка (ЗКП)
- Закон за странци
- Кодекс за полициска етика (КПЕ)
- Протокол за превенција, сузбивање и казнување на трговија со луѓе, особено жени и деца, кој ја дополнува Конвенцијата на Обединетите Нации против транснационален организиран криминал
- Протокол против криумчарење на мигранти по земја, море и воздух, кој ја дополнува Конвенцијата на Обединетите Нации против транснационален организиран криминал

ПРЕДГОВОР

Овој прирачник претставува важен придонес кон тековните напори за обезбедување на информации и упатства од областа на трговија со луѓе и илегална миграција.

На полициските службеници им се обезбедени значителни обуки во врска со сите поважни компетенции, вклучително и обука за над 250 полициски службеници под покровителство на програмата финансирана од ЕУ, именувана како *"Техничка асистенција за јакнење на капацитетите на релевантните страни вклучени во борбата против организираниот криминал, со фокус на трговијата со луѓе"*.

Овој прирачник е изработен како дел од истиот проект. Изготвен е од страна на ИОМ и темелно ревидиран од страна на Единицата за борба против трговија со луѓе и криумчарење на мигранти. Истиот им беше доставен на разгледување и давање забелешки и на службениците кои први доаѓаат во контакт со овие појави.

Резултатот е - практична алатка која овозможува лесно користење од страна на полицијата, но особено од оние за кои постои веројатност да најдат на случаи на претпоставена трговија со луѓе или претпоставено криумчарење на мигранти.

Прирачникот им навестува на што да внимаваат, им ги изнесува индикаторите за идентификација на жртвите или сторителите, им дава директни инструкции што да направат, кого да повикаат и како да се справат со таквата ситуација се додека не стане достапна специјализираната асистенција.

Овој прирачник се темели на почитувањето на човековите права и дава приоритет на заштитата на претпоставените жртви.

Прирачникот претставува добредојден придонес во се поголемиот прибор на алатки кои ги користат институциите кои го спроведуваат законот во нивните напори за борба против овој погубен, а тешко уловлив вид на криминал.

Гордана Јанкулошка
Министер за внатрешни работи

Како се користи овој прирачник?

Кога ќе ја завртите оваа страница ќе пронајдете преглед на трите категории на лица кои се предмет на обработка во овој прирачник: жртви на трговија со луѓе, криумчарени мигранти и непридружувани малолетници. Оваа страница ќе ви обезбеди краток преглед на овие категории и каде можете да најдете на истите. Следните страници даваат опис, по категорија, на начинот на кој можете да ги идентификувате лицата кои припаѓаат на една од овие категории и што треба да правите откако ќе ги идентификувате.

[Секоја категорија е означена со по една боја што овозможува полесно да се снаоѓате низ прирачникот.]

Страна 4 5 и 6 одат заедно на страница која се шири

Страна 4

Трговија со луѓе

Што е трговија со луѓе?

Трговија со луѓе значи регрутирање, превезување, пренос, засолнување или прифаќање на лица, по пат на закана или со употреба на сила или други форми на принуда, или киднапирање, или измама, залажување, или со злоупотреба на моќ или на состојба на немоќ или со давање и примање на пари или друга корист заради постигнување на согласност на лице кое има контрола над друго лице, со цел за експлоатација.

Трговците со луѓе ги регрутираат, транспортираат, ја ограничуваат слободата и ги експлоатираат жртвите со цел нивна **континуирана експлоатација и лична и финансиска корист за трговците**. Експлоатацијата во најмала рака вклучува, експлоатација по пат на принудна проституција или други форми на сексуална експлоатација, присилна работа или услуги, робство или практики слични на ропство, домашно слугување или отстранување на органи.

Трговијата со луѓе во Македонија е кривично дело кое е уредено со член 418-а и 418-г (Трговија со малолетно лице) од Кривичниот закон.

Кога и како може да се идентификуваат жртви на трговија со луѓе?

КОГА можам да идентификувам трговија со луѓе	КАДЕ можам да идентификувам трговија со луѓе
<ul style="list-style-type: none">- во тек на регрутирање- во тек на транспорт- во тек на експлоатација	Секаде, но најчесто: <ul style="list-style-type: none">- на граничен премин- во кола- во барови и ресторани- во бордели, сауни, салони за масажа, итн.- на градилишта и земјоделски плантажи- во приватни домови- на улица

При извршување на редовни полициски активности како што се увид на место настанот, кои не се директно поврзани со трговија со луѓе (кражби, сообраќајни несреќи, пријави за нарушување на јавниот ред и мир, итн.) или редовните гранични или сообраќајни контроли, претставуваат можности за рано откривање случаи на трговија со луѓе.

Погледнете од страна 10 и понатаму, за дополнителни информации КАКО да се идентификуваат жртви на трговија со луѓе и како понатаму да се постапи.

Страна 5

Криумчарење на мигранти

Што е криумчарење на мигранти?

Криумчарење на мигранти е овозможување на илегален влез во земјата на лице кое не е државјанин или постојан жител на таа земја, со цел да се добие финансиска или друга материјална корист.

Криумчарењето на мигранти е кривично дело кое е уредено со член 418-б од Кривичниот закон.

Кога и како може да се идентификуваат криумчарени мигранти?

КОГА можам да идентификувам криумчарење на мигранти	КАДЕ можам да идентификувам криумчарење на мигранти
- во тек на патувањето/ транспортот - кога чекаат да бидат одведени во следниот дел од нивното патување	Секаде, но најчесто: - на граничен премин и гранични премини на аеродроми - на зелениот граничен појас - на улица, автопат, регионални патишта и сообраќајници - во сигурни куќи додека чекаат да бидат одведени на следниот дел од нивното патување

Запомнете: криумчарените мигранти може да патуваат со лажни документи или без документи, можат да бидат скриени во преградите на возилата или може да се обидуваат пеш да преминат преку зелените гранични појаси.

Редовните гранични или сообраќајни контроли, како и рутинските полициски активности исто така претставуваат можности за идентификување на криумчарење на мигранти.

Погледнете од страна 19 и понатаму, за дополнителни информации КАКО да се идентификуваат криумчарени мигранти и како понатаму да се постапи.

Непридружувани малолетници

Што е непридружуван малолетник?

Непридружуван малолетник е лице на возраст под 18 години кое не е придружувано од родител, старател, или друго возрасно лице кое според закон е одговорно за малолетникот.

Непридружуваните малолетници може да бидат криумчарени мигранти, жртви на трговија со луѓе или лица кои бараат азил. Дури и малолетните лица (од сите националности, па и Македонци) кои се напуштени од своите родители и кои немаат законски назначен старател се всушност непридружувани малолетници.

Кога и како може да се идентификуваат непридружувани малолетници?

КОГА може да се идентификува непридружуван малолетник	КАДЕ може да се идентификува непридружуван малолетник
Во секое време и во секоја ситуација. (*)	Секаде, но најчесто: - на граничен премин - во автомобил - во барови и ресторани - на земјоделски плантажи - на улица - во приватни домови

(*) **Забелешка:** заради нивниот статус и ранливост, непридружуваните малолетници се подложни на трговија со луѓе. Заради тоа, идентификацијата на непридружувани малолетници може да се одвива во текот на фазите на трговија со луѓе (регрутирање, транспортирање и експлоатација) или криумчарење на мигранти.

Редовните гранични или сообраќајни контроли и рутинските полициски активности, како и сите активности кои ги преземате – и во вашиот приватен живот – претставуваат можности за идентификување на непридружувани малолетници.

Погледнете на страна 21, за дополнителни информации КАКО да се идентификуваат непридружувани малолетници

Зошто е важна борбата против трговија со луѓе

Трговијата со луѓе претставува глобален проблем. Таа ги уништува животите на голем број мажи, жени и деца.

Македонија е: земја на потекло од каде жртвите на трговија со луѓе се регрутираат, земја на транзит низ која жртвите се пренесуваат во други земји за експлоатација, земја на дестинација каде се врши експлоатација на странски и домашни жртви.

Како прво лице кое има можност да реагира, и вие можете да се борите против трговијата со луѓе и да им помогнете на жртвите. Исто така можете да помогнете во спречување на појава на трговијата со луѓе и спречување потенцијалните жртви навистина да станат жртви. Затоа: вклучете се и никогаш не ги игнорирајте трагите кои упатуваат дека можеби се случува трговија со луѓе.

Запомнете: можеби вие сте единствената шанса која жртвата ја има!

Страна 8

Кои се елементите на трговија со луѓе?

Трговците со луѓе ги мобилизираат своите жртви со помош на одредени средства со цел да ги експлоатираат. За да станува збор за трговија со луѓе, треба да бидат присутни и поврзани сите три елементи.

АКТИВНОСТИ	СРЕДСТВА	ЕКСПЛОАТАЦИЈА
<ul style="list-style-type: none">- регрутирање- превезување и пренос- засолнување- прифаќање- врбување- купување- продавање	<p>Со помош на</p> <ul style="list-style-type: none">- закани за употреба или употреба на сила- грабнување- принуда- измама (*)- залажување (*)- злоупотреба на моќ- злоупотреба на позиција на немоќ- давање или земање пари или други придобивки за да се постигне согласност на лицето кое е контролирано од друго лице	<p>За целите на</p> <ul style="list-style-type: none">- принудна работа или услуги- проституција или други форми на сексуална експлоатација- порнографија- ропство или практики слични на ропство (на пример, домашно слугување)- присилни бракови- присилна фертилизација- незаконито посвојување- недопуштено отстранување на органи-улично питање и извршување на ситен криминал

(*) **Забелешка** во однос на поимите **измама и залажување**: жртвите можат да бидат делумно или целосно измамени во поглед на вистинската намера на трговецот со луѓе. На пример, тие можеби се свесни дека ќе бидат вработени од страна на трговецот, но најчесто не знаат под кои услови, ниту ја знаат вистинската намера на трговецот со луѓе.

Забелешка: некои од жртвите на трговија со луѓе може првично да се согласат со понудите на трговецот но кога ќе се случи трговијата со луѓе истата не е пропратена со валидна согласност бидејќи жртвите се измамени, заплашени, итн.

Трговија со деца

Доколку едно дете е регрутирано и експлоатирано дури и без примена на средства (како што е измама, принуда итн.) делото се смета за трговија со луѓе. Дури и кога детето се согласило, фактот дека се случува експлоатација, прави појавата да биде трговија со луѓе/малолетно лице. Согласноста не е релевантна кога станува збор за дете.

АКТИВНОСТИ	За целите на	ЕКСПЛОАТАЦИЈА
<ul style="list-style-type: none"> - регрутирање - превезување и пренос - засолнување - прифаќање - врбување - купување - продавање 		<ul style="list-style-type: none"> - принудна работа или услуги - ропство или практики слични на ропство - проституција или други форми на сексуална експлоатација (на пример, детска порнографија) - присилни бракови - присилна фертилизација - незаконито посвојување - улично питање / ситен криминал - отстранување на органи

Трговијата со малолетно лице во Македонија е кривично дело кое е уредено со член 418-г од Кривичниот закон.

Страна 10

КАКО да се препознаат жртвите на трговија со луѓе

Чекор 1. Препознајте ги индикаторите

Чекор 2. Направете проценка на индикаторите

Чекор 3. Соберете информации кои ќе ги поткрепат индикаторите

Индикаторите споменати подолу не се рестриктивни и не се однесуваат на секој од случаите на трговија со луѓе. Важно е да се запамети дека индикаторите сами по себе не преставуваат доказ дека станува збор за трговија со луѓе, туку само знаци кои упатуваат на тоа дека одредено дело може да биде трговија со луѓе.

Општи индикатори кои може да се однесуваат на сите фази и сите места

- возраст (обично млади луѓе)
- пол (обично жени и девојки, но во зависност од видот на експлоатација, исто така и мажи/момчиња)
- националност (*)
- возило (лажна регистрација, украдено возило)
- лицето-транспортер и претпоставената жртва најчесто кратко се познаваат
- крајната дестинација (лице, адреса, телефон) не и се познати на претпоставената жртва
- не поседување на доволни парични средства и облека
- доказ за злоупотреба на претпоставената жртва
- знаци во однесувањето (нервоза, страв, едно лице одговара во името на другите, покорно однесување)

- лажна документација (патни исправи, визи, работни дозволи, документи за идентификација, сомнителни договори)
- **Користете ја својата полициска интуиција!**

(*) Во изминатите години жртвите потекнуваат од истиот регион, но може и да доаѓаат од далечни земји, како на пример Кина. **Жртвите може да бидат Македонци** бидејќи трговијата со луѓе може да биде внатрешна (се случува во рамките на една земја).

Како и да е, трговијата со луѓе е постојано променлива и ситуацијата може брзо да се промени. На пример Молдавија и Романија кои беа најчестите земји на потекло на жртвите експлоатирани во Македонија во периодот од 1999 - 2003 сега се ретко па дури и воопшто не се земји на потекло за трговија со луѓе во и преку Македонија.

Страна 11

Посебни индикатори кои се однесуваат на локациите/објектите каде може да се одвива трговија со луѓе

- Работните простории често се обезбедени со огради, решетки, кучиња, камери или персонал за обезбедување.
- Поставени се знаци/ознаки на други јазици, а не на локалниот.
- 'Вработените' живеат во преполни и несанитарни услови или живеат во домот на работодавачот.
- Лицето/лицата се ретко сами и се чини дека секогаш имаат придружба со себе.

Посебни индикатори кои се однесуваат на трговија со деца

- Присуство на облека во големини за деца која обично се носи при извршување на физичка работа или пак при давање на сексуални услуги.
- Присуство на играчки, кревети и детска облека на несоодветни места, како што се земјоделски плантажи.
- Тврдење од страна на трети лица дека "наишле" на непридружуван малолетник.
- Наоѓање на непридружуван малолетник кој има телефонски броеви за повикување на такси.
- Откривање на случаи кои вклучуваат нелегално посвојување

Преглед - индикатори:

Трговијата со луѓе не се случува секогаш на иситот начин, па така индикаторите можат да бидат најразлични.

Жртвите можеби не можат да побараат помош или можеби не сфаќаат дека се жртви на трговија со луѓе. Во таквите случаи тие не покажуваат никакви знаци на виктимизација.

Нити еден од овие индикатори не се доказ за трговија со луѓе, но нивното постоење треба да води до понатамошна истрага или испитување.

Собирање на информации за потврдување на индикаторите

Потврдувањето на индикаторите може да се изврши на голем број начини, во зависност од околностите на случајот. Истото може да вклучува посебни истраги, јавни или прикриени. Може да биде и толку едноставно како просто поставување на прашања на некое лице. Резултатот на таквите истраги треба да води до одлука за следните дејствија кои треба да се преземат. Дејствијата ќе зависат од карактерот на трговијата со луѓе, ризикот по жртвите и други информации кои се на располагање.

Сите дејствија кои ќе ги превземете во насока на поткрепување на индикаторите ќе им послужат на вашите колеги од Единицата за Борба Против Трговија со Луѓе и Криумчарење на Мигранти при утврдување на конститутивните елементи на овие кривични дела и поставување на основа за превземање на понатамошни дејствија.

- Веднаш одделете ја претпоставената жртва од нејзиниот транспортер/придружник при водење на разговорот
- Проверете ги и потврдете ги со претпоставената жртва деталите содржани во документацијата која жртвата ги обезбедила и доколку е можно утврдете ја нивната оригиналност
- Утврдете дека претпоставената жртва има адекватни информации за целта на нејзиното патување (т.е., името на местото, сопственикот на бизнисот, модалитетите на договорот итн.)
- Дали претпоставената жртва има документ кој ја потврдува целта на патувањето? (писмо за покана за работа или договор за вработување (потврдете))
- Дали претпоставената жртва има контакти во земјата во која патува?
- Дали претпоставената жртва го познава локалниот јазик или јазикот на земјата од каде поседува пасош?
- Каква е врската помеѓу претпоставената жртва и претпоставениот трговец со луѓе?

Обратете внимание на следното:

Кој зборува?

Трговецот со луѓе ќе се обиде да зборува во име на жртвата.

Кај кого се документите на претпоставената жртва?

Тргоvcите со луѓе им ги одземаат патните и другите документи од жртвите со цел да ги контролираат.

Дали претпоставената жртва има пари или други средства за издршка?

Жртвите на трговија со луѓе ретко поседуваат пари, бидејќи парите даваат чувство на слобода и контрола.

Што знаат лицата едни за други?

Во нормални односи, лицата меѓусебно си ги знаат имињата и знаат и други лични информации (на пример, колку долго се познаваат, каде се запознале итн.). Дури и ако претпоставената жртва и претпоставениот трговец со луѓе се познаваат добро, сепак може да станува збор за трговија со луѓе. Жртвите често се регрутирани и експлоатирани од саканите личности (партнери, членови на семејството, блиски пријатели).

Дали деталите содржани во хотелските ваучери/резервации/кредитни картички се исти како и оние од пасошот/личната карта?

За сето тоа време:

- **Обидете се да го спречите претпоставениот трговец со луѓе да користи телефон.**
- **Обидете се да спречите претпоставената жртва и претпоставениот трговец со луѓе меѓусебно да разговараат – особено ако користат јазик кој вие не го познавате.**

Страна 13

Последователни активности

Доколку се сомневате (или: постои основа за сомнение) дека станува збор за случај на трговија со луѓе:

- Известете го [Раководителот на смена кој е на должност] кој ќе ја извести Единицата за борба против трговија со луѓе и криумчарење на мигранти
- Раздвојте ја претпоставената жртва од претпоставениот трговец со луѓе (член 25 став 6 од ПВПР)
- Ставете го претпоставениот трговец со луѓе под надзор, информирајте го за неговите права и одведете го во најблиската станица (член 50 од Законот за полиција/25- 27 ПВПР /3 од Законот за кривична постапка)
- Одведете ја претпоставената жртва до најблиската полициска станица (член. 27 ПВПР)

Во полициската станица:

- Со цел да се спречи заплашување на жртвата, физички заштитете ја претпоставената жртва од претпоставениот трговец и не дозволувајте ниту семејството ниту пријателите (или нивните адвокати) да комуницираат или да ја видат претпоставената жртва.
- Проверете и доколку е можно потврдете го идентитетот на претпоставената жртва и претпоставениот трговец со луѓе (член 5-7 Правилник за вршење на полициски работи)
- Пружете и чувство на сигурност и охрабрате ја **претпоставената жртва**
- **Обезбедете итна медицинска помош доколку претпоставената жртва го бара тоа**
- Претресете ја претпоставената жртва (од страна на полицаец од ист пол – член 216 од Законот за кривична постапка)
- **Погрижете се дека на жртвата и се обезбедени основните потреби (храна, вода, облека, хигиенски средства).**
- Прегледајте го возилото и багажот (член 52-54 ПВПР)
- Не навлегувајте во детали при интервјуирање на претпоставената жртва или претпоставениот трговец со луѓе и воздржете се од претресување на автомобилот. Тоа треба да биде направено од страна на професионалци (на

пример, Единицата за борба против трговија со луѓе и криумчарење на мигранти).

- Во координација со Единицата за борба против трговија со луѓе и криумчарење на мигранти обезбедете преведувач и социјален работник или старател доколку е потребно.
- Претресете го претпоставениот трговец со луѓе (член 61 од Законот за полиција, Правилник за извршување на полициски работи/214-218 од Законот за кривична процедура)
- Одземете ги предметите кои може да служат како доказ (член 57-59 од Законот за полиција/47 ПВПР)

Не заборавајте:

- Да ги зачувате сите извори на докази како што се изјави, материјални докази итн. (член 58-59 Закон за полиција).
- Да издадете потврда за привремено одзементиот автомобил (или други предмети) (член 57-2 Закон за полиција).
- Да ги почитувате човековите права како на претпоставената жртва, така и на претпоставениот сторител (Закон за полициска етика).
- Навремено да изготвувате официјални документи за сите дејствија кои ги преземате.

Забелешка: во случај да не се идентификувани елементите на трговија со луѓе, а сеуште чувствувате дека нешто не е како што треба, изгответе [оперативна информација] и испратете ја до [Секторот за криминалистичко разузнавачка анализа] при Одделот за Организиран Криминал на МВР.

Страна 14

Како да постапувате со претпоставената жртва се додека не пристигне службеник од Единицата за борба против трговија со луѓе и криумчарење на мигранти или друг специјализиран службеник.

Жртвата ќе продолжи да се плаши од трговецот со луѓе. Но жртвите може и да создадат лојалност и позитивни чувства кон нивните трговци како еден вид вештина на справување со ситуацијата или преживување, па може да се случи дури и да ги штитат трговците од надлежните органи од причина што не се свесни за крајната намера на трговците.

Многу е веројатно дека жртвите на трговија со луѓе ќе бидат трауматизирани и многу исплашени од трговците со луѓе. Многу често тие не им веруваат нити на претставниците на органите за спроведување на законот од причина што трговците секогаш им се закануваат дека се поврзани со полицијата и дека на истата и плаќаат паричен надомест за услугите. Може да бидат:

- непријателски настроени
- гневни
- исплашени
- недоверливи
- неволни за соработка
- неволни да ја кажат вистината

Вие треба да реагирате на следниве начини:

- Да ги успокојувате, да не им се спротивставувате
- Да се обидете да ја здобиете нивната доверба со поставување на добронамерни, ненавредливи прашања, како на пример: Како си? Ти треба ли помош? Да не си гладен/на или жеден/на?
- Не ја обвинувајте и не ја осудувајте жртвата.
- Обидете се да се ставите во позиција на жртвата.
- Споделете ги со жртвата потребните информации.

Водете сметка полицаецот кој ќе биде во контакт со жртвата да биде од ист пол како и жртвата.

Забелешка: Жртвите на трговија со луѓе не се криминалци. Во случај да извршиле криминал како што е илегален влез или вклучување во илегални активности, тоа е дел од процесот на трговија со луѓе во кој присилно биле вовлечени.

Страница 15

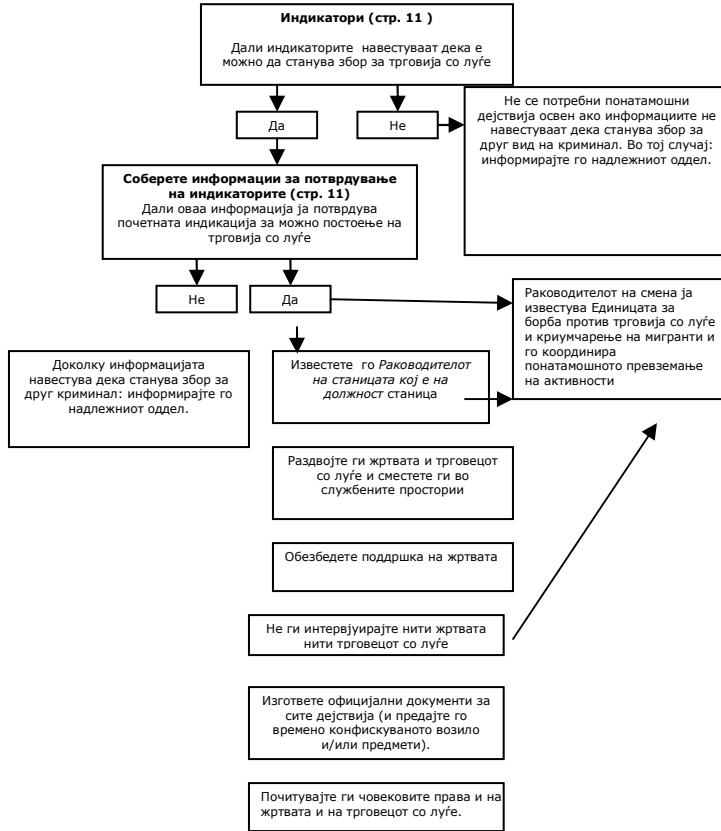
Дополнителни работи кои треба да ги имате во предвид за рано и навремено откривање на жртви на трговија со луѓе:

- Преземете акција и никогаш не ги игнорирајте трагите дека станува збор за трговија со луѓе – не се плашете да преземете акција дури и да не се потврдат вашите сомненија.
- Обидете се да го избегнете најлесното решение и не брзајте. Можеби ќе спасите нечиј живот!
- Забележувајте каде се луѓето, таквите информации може да бидат важни за да се осознае кој имал контрола, како во текот на транспортот така и при експлоатацијата на жртвите.
- Погледнете подлабоко. Некој од случаите на криумчарење на мигранти може всушност да претставува трговија со луѓе.
- Локалните жители исто така може да бидат плен на трговија со луѓе (во рамките на нивната матична земја).
- Лицата кои изгледаат како да се вработени со регуларно вработување исто така може да се експлоатирани.
- Избегнувајте да правите стереотипи како на пример, "Тие се сите такви", "Тој таа си направил/а свој избор", или "Сите лица кои работат во секс индустријата го прават тоа доброволно".
- Доколку е возможно, со претпоставените жртви кои се жени треба да разговараат полициски службеници од женски род.
- Поставувајте отворени прашања (кои започнуваат со 'што', 'каде', 'кога' итн.)

Што дополнително треба да правите во однос на жртви - деца

- Создадете безбедна и неформална атмосфера.
- Бидете пријателски расположени и покажете почит.
- Водете сметка за возраста и менталниот капацитет на малолетникот.

Идентификација на жртвите на трговија со луѓе: графикон

Трговија со луѓе наспроти криумчарење на мигранти

Трговија со луѓе ≠ Криумчарење на мигранти

Трговија со луѓе

Член 418-а од КЗ: **недозволено регрутирање иницирано од трговецот со луѓе, кое резултира во прекршување на човековите права и принуда за експлоатација без согласност на жртвата.**

Целосната дефиниција на кривичното дело Трговија со Луѓе според член 418-а е дадена на страна 22

Трговија со деца

Член 418-г од КЗ: **регрутирање, транспорт, трансфер, засолнување или прифаќање на дете заради негово експлоатирање ќе се смета за 'трговија со луѓе' дури и во случај да не се применети никакви средства**

Целосната дефиниција на кривичното дело Трговија со Малолетно Лице според член 418-г е дадена на страна 23

Криумчарење
Член 418-б КЗ:

регрутирање иницирано од мигрантот со цел илегално да ја премине границата.

Целосната дефиниција на кривичното дело Криумчарење на мигранти според член 418-б е дадена на страна 22

РАЗЛИКИ	ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ	КРИУМЧАРЕЊЕ
1. Цел / како се заработува	Постои континуирана експлоатација на жртвата и по пристигањето на крајната дестинација.	Еднократна финансиска добивка со наплаќање на одредена сума на пари за илегално префрлање на лица преку граница.
2. Прашањето на согласност (договор)	Не постои согласност или согласноста е изnudена под присила, измама или принуда.	Постои согласност и договор помеѓу мигрантот и криумчарот околу деталите за патот, рутата, и цена на чинење на услугата.
3. Движење	Во рамките на матичната земја или преку граница.	Секогаш преку граница (илегално или преку легални гранични премини со користење на фалсификувани или украдени патни документи)
4. Елементи на контрола	- должничка врска - лишување од слобода - закани - насилство	Клиентите ретко се контролирани.
5. Врска - Трговец со луѓе- Жртва - Криумчар - Клиент	Трговец со луѓе - Жртва Врската продолжува и во земјата на крајна дестинација.	Криумчар - Клиент Врската прекинува по преминувањето на границата на земјата - дестинација

Забелешка: Употребувајќи правни термини, 'Криумчарењето на мигранти' е криминал без жртви. Илегалниот мигрант доброволно сака да биде криумчарен и тој плаќа за да стигне на крајната дестинација. Иако според тоа криумчарените мигранти во принцип не се жртви, тие спаѓаат во ранливата група на лица кои лесно можат да станат тоа. Порано или подоцна тие може да бидат измамани или принудени да се најдат во експлоатирачки ситуации и така да станат жртви на трговија со луѓе. Исто така, тие се ранливи и подложни на ризици и експлоатација кои се опасни по нивните животи. Може да се задушат во местото каде што се скриени, може да бидат напуштени од страна на криумчарите и може да се изгубат, а може дури и да бидат убиени од нивните криумчари. **Неопходна е внимателна идентификација.**

Криумчарење на мигранти – начин на работа и профил

Начин на работа (Модус операнди)

Криумчарените мигранти и криумчарите ги избегнуваат контролите на државните граници, миграционите регулативи и условите за виза најчесто преку:

- a) избегнување на означените гранични премини; ИЛИ
- b) измама на претставниците на граничните служби.

Избегнување на означените граничните премини:

- криумчарените мигранти се скриени во возила кои патуваат во легалниот граничен сообраќај. **Се е возможно.** Мигранти се пронајдени скриени и во седишта на автомобили и камионски гуми.
- Криумчарите ги пренесуваат мигрантите пеш преку 'зелените гранични појаси'.

Измама на претставниците на граничните служби:

- Користење на кривотворени документи (со замена на сликата во пасош или замена на неколку страници од истиот)
- Кривотворени печати за преминувања на граници
- Злоупотреба на туристички или други легални визи
- Користење на украдени пасоши и непотполнети визи

Откако ќе ја преминат границата, криумчарените мигранти може да бидат придружувани до безбедна куќа или некое друго место на средба каде чекаат пред да бидат одведени на следниот дел од нивното патување. Ова е исто така момент кога вие, како полицаец може да наидете на криумчарени мигранти.

Профил

Најголемите групи на криумчарени мигранти идентификувани од страна на Македонските надлежни органи потекнуваат од Албанија и Авганистан, но исто така и од Средниот Исток (Турција, Иран и Палестина), Африканските земји (Сомалија, Гана, Етиопија, Нигерија, итн.) и Азија (Кина). Како и да е, профилот на мигранти кои транзитираат низ нашата земја е предмет на постојани промени во зависност од глобалните миграциски трендови.

Последователни активности

Доколку се сомневате (или: постои основа за сомнение) дека станува збор за случај на криумчарење на мигранти:

- Известете го [Раководителот на смена кој е на должност] кој ќе ја извести Единицата за борба против трговија со луѓе и криумчарење на мигранти
- Раздвојте ги претпоставениот криумчарен мигрант од претпоставениот криумчар (член 25 став 6 ПВПР)
- Ставете ги двајцата под надзор, информирајте ги за нивните права и одведете ги во најблиската станица за притвор (член 50 од Законот за полиција/25- 27 ПВПР/3 од Законот за кривична постапка)

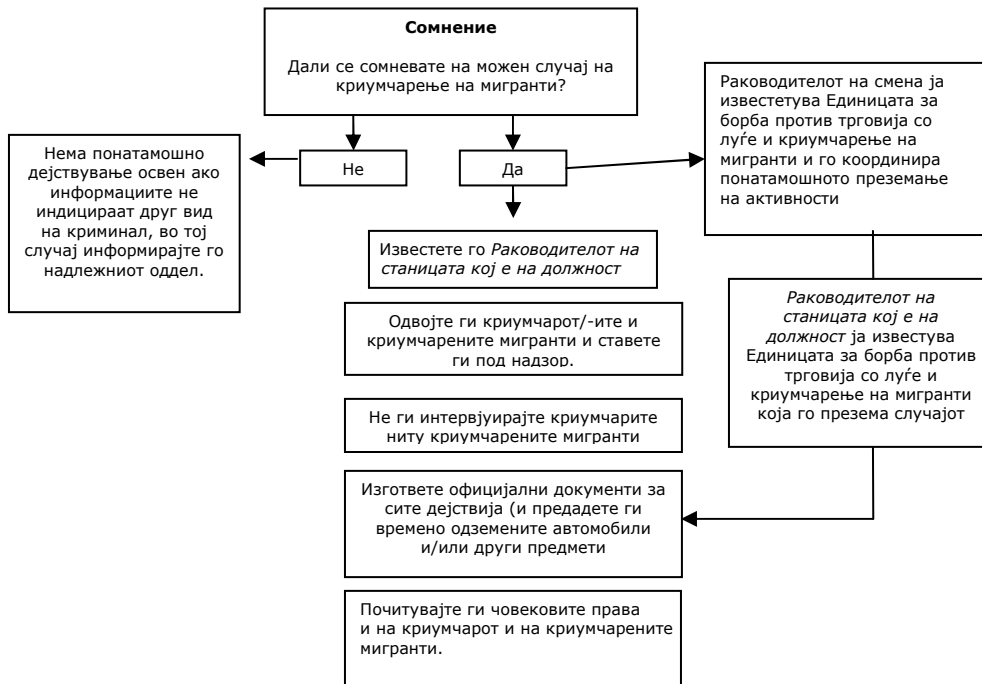
Во официјалните простории:

- Проверете го и доколку е можно потврдете го идентитетот на претпоставениот криумчарен мигрант и претпоставениот криумчар (член 5-7 ПВПР)
- Прегледајте го возилото и багажот (член 52-54 ПВПР)
- Не навлегувајте во детали при интервјуирање на претпоставениот мигрант или претпоставениот криумчар и воздржете се од претресување на автомобилот. Тоа треба да биде направено од страна на професионалци (на пример, Единицата за борба против трговија со луѓе и криумчарење на мигранти).
- Во координација со Единицата за борба против трговија со луѓе и криумчарење на мигранти обезбедете преведувач и социјален работни или старател доколку е потребно
- Претресете ги и претпоставениот мигрант и претпоставениот криумчар (член 61 Закон за полиција/50 ПВПР /214-218 Закон за кривична постапка)
- Одземете ги предметите кои може да служат како доказ (член 57-59 од Законот за полиција/47 ПВПР)

Не заборавајте:

- Изготвување на службена документација за преземените мерки.
- Да ги зачувате сите извори на докази како што се изјави, материјални докази итн. (член 58-59 Закон за полиција).
- Да издадете потврда за времено одземен автомобил (или други предмети) (член 57-2 Закон за полиција).
- Да ги почитувате човековите права како на претпоставениот криумчарен мигрант, така и на претпоставениот криумчар (Кодекс за полициска етика).

Идентификација на криумчарени мигранти: графикон

Непридружувани малолетници

Кои се тие?

Непридружуваните малолетници се посебен предизвик за службениците кои го спроведуваат законот бидејќи истите може да бидат криумчарени мигранти, жртви на трговија со луѓе, баратели на азил, но и Македонски државјани напуштени од своите родители/старатели. На прв поглед, невозможно е да се утврди на која категорија тие и припаѓаат. Меѓутоа со оглед на тоа дека се работи за малолетни лица притворот и другите мерки кои се применуваат со возрасните странци кои припаѓаат на една од горе споменатите категории, не се соодветни за малолетниците.

Согласно СОП (стандардните оперативни процедури за постапување со жртви на трговија со луѓе) со идентификуван непридружуван малолетник се постапува на следниот начин: се известува Центар за социјални работи кој одредува социјален работник-старател кој преку НМУ во МТСП го сместува малолетникот, доколку е странец во Прифатен Центар за странци каде постои посебно одделение за сместување на деца, доколку е наш државјанин во прифатни центри за деца без родители се до утврдување на идентитетот и контакт со семејството.

Непридружуваните малолетници кои се криумчарени мигранти или баратели на азил, технички гледано, не се жртви. Сепак, тие спаѓаат во групите кои се ранливи да станат жртви. Тие може лесно да бидат измамени или присилени да се најдат во ситуации на експлоатација или на друг начин да бидат злоупотребувани.

Дете на улица кое не е во придружба на возрасен може лесно да стане плен на криумчарите или трговците со луѓе.

Што треба да направите

Доколку наидете на непридружуван малолетник, без оглед на неговиот статус, морате да бидете внимателни и да постапите на следниов начин:

- Контактирајте го Центарот за социјални работи на Вашето подрачје и инспекторот за малолетничка правда, а тие ќе контактираат со НМУ и *ЕБТСКМ*
- ЕБТЛКМ и НМУ ќе ги известат дипломатските или конзуларните мисии во матичната земја, колку што е можно поскоро заради безбедно сместување и утврдување на идентитетот и пронаоѓање на семејството.
- Дејствувајте брзо. Случаите кои вклучуваат малолетници не трпат никакви одлагања.
- Создадете безбедна и неформална атмосфера.
- Бидете пријателски настроени и приемчиви.
- Земете ја во предвид возраста, физичката и менталната способност на малолетникот.

Ве потсетуваме дека непридружуваните малолетници, странски државјани не можат да бидат депортирани назад во нивните матични земји.

Дефиниции
Трговија со луѓе

ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ

Чл.418-а

(1) Тој што со сила, сериозна закана доведува во заблуда или други форми на присилба, грабнување, измама, со злоупотреба на својата положба или состојба на бременост, немоќ или физичка или ментална неспособност на друг, или со давање или примање пари или друга корист заради добивање согласност на лице кое има контрола на друго лице или на друг начин врбува, превезува, пренесува, купува, продава, засолнува или прифаќа лица заради експлоатација по пат на проституција или други форми на сексуална експлоатација, порнографија, принудна работа или слугување, ропство, присилни бракови, присилна фертилизација, назакономито посвојување или нему сличен однос или недопуштено пресадување делови од човековото тело, ќе се казни со казна затвор најмалку четири години.

(2) Тој што ќе одземе или уништи лична карта, пасош или друга туѓа идентификациона исправа заради вршење на делото од став (1) на овој член ќе се казни со затвор од намалку четири години.

(3) Тој којшто користи или овозможува на друг користење на сексуални услуги или друг вид експлоатација од лице за кое знае или бил должен да знае дека е жртва на трговија со луѓе ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(4) Ако делото од ставовите (1), (2) и (3) на овој член го стори службено лице во вршењето на службата, ќе се казни со затвор најмалку осум години.

(5) Согласноста на жртвата на трговија со луѓе заради намера за експлоатација предвидена во став 1, не е од значење за постоењето на кривичното дело од став 1.

(6) Ако делото од став 1 го стори правно лице, ќе се казни со парична казна.

(7) Недвижностите искористени и предметите и превозните средства употребени за извршување на делото, се одземаат.

Криумчарење на мигранти

КРИУМЧАРЕЊЕ НА МИГРАНТИ

Чл. 418-б

(1) Тој што со сила или со сериозна закана дека ќе нападне врз животот или телото, со грабнување, измама, од користољубие, со злоупотреба на својата службена положба или со искористување на немоќта на друг илегално пренесува мигранти преку државната граница, како и тој што прави, набавува или поседува лажна патна исправа со таква цел, ќе се казни со затвор најмалку четири години.

(2) Тој што врбува, превезува, пренесува, купува, продава, засолнува или прифаќа мигранти, ќе се казни со затвор од една до пет години.

(3) Ако при вршењето на делата од ставовите 1 и 2 е загрозен животот или здравјето на мигрантот или со мигрантот се постапува особено понижувачки или сурово или се спречува тој да ги користи правата што му припаѓаат според меѓународното право, сторителот ќе се казни со затвор најмалку осум години.

(4) Ако делото од ставовите 1 и 2 е сторено со малолетно лице, сторителот ќе се казни со затвор најмалку осум години.

(5) Ако делото од ставовите (1), (2), (3) и (4) на овој член го стори службено лице во вршењето на службата, ќе се казни со затвор најмалку десет години.

(6) Предметите и превозните средства употребени за извршување на делото се одземаат.

Инкриминирање на организираиот облик на кривичните дела

**ОРГАНИЗИРАЊЕ НА ГРУПА И ПОТТИКНУВАЊЕ НА ИЗВРШУВАЊЕ НА ДЕЛАТА ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ, ТРГОВИЈА СО МАЛОЛЕТНО ЛИЦЕ И КРИУМЧАРЕЊЕ НА МИГРАНТИ
Чл. 418-в**

(1) Тој што организира група, банда или друго здружение за вршење на кривични дела од членовите 418-а, 418-б и 418-г, ќе се казни со затвор најмалку осум години.

(2) Тој што ќе стане припадник на група, банда или друго здружение од став 1 или на друг начин ја помага групата, бандата или здружението, ќе се казни со затвор најмалку една година.

(3) Припадник на групата од став 1 кој ќе ја открие групата пред да стори кривично дело во нејзиниот состав или за неа, ќе се ослободи од казна.

(4) Тој што повикува, поттикнува или поддржува извршување на кривичните дела од членовите 418-а, 418-б и 418-г, ќе се казни со затвор од една до десет години.

Трговија со деца

**ТРГОВИЈА СО МАЛОЛЕТНО ЛИЦЕ
Чл. 418-г**

(1) Тој што врбува, превезува, пренесува, купува, продава, засолнува или прифаќа малолетно лице заради експлоатација по пат на проституција или други форми на сексуална експлоатација, порнографија, принудна работа или слугување, ропство, присилни бракови, присила фертилизација, незаконито посвојување или нему сличен однос или недопуштено пресадување делови од човеково тело, ќе се казни со затвор најмалку осум години.

(2) Тој што делото од став 1 ќе го стори со сила, сериозна закана, со доведување во заблуда или друга форма на присилба, грабнување, измама, со злоупотреба на својата положба или состојба на бременост, немоќ или физичка или ментална неспособност на друг или со давање или примање пари или друга корист заради добивање согласност на лице кое има контрола на друго лице, ќе се казни со затвор најмалку десет години.

(3) Тој што користи или овозможува на друг користење на сексуални услуги или друг вид на експлоатација од малолетно лице за кое знаел или бил должен да знае дека е жртва на трговија со луѓе, ќе се казни со затвор најмалку осум години.

(4) Тој што ќе одземе или уништи лична карта, пасош или друга туѓа идентификациона исправа заради вршење на делото од ставовите 1 и 2, ќе се казни со затвор најмалку четири години.

(5) Ако делото од ставовите (1), (2), (3) и (4) на овој член го стори службено лице во вршењето на службата, ќе се казни со затвор најмалку десет години.

(6) Согласноста на малолетното лице со дејствијата предвидени во став 1, не е од значење за постоењето на кривичното дело од став 1.

(7) Ако делото од став 1 го стори правно лице, ќе се казни со парична казна.

(8) Недвижностите искористени и предметите и превозните средства употребени за извршување на делото се одземаат.